

Kertomus Suomen Radiosähköttäjäliitto r.y:n

toiminnsasta vuodelta 1940.

Nyt päättynyt liiton toimintavuosi oli järjestyksessään kahdeskymmenes, jäsenlukumäärän ollessa vuoden alussa 298. Vuoden kuluessa on jäsenluettelosta poistettu seuraavat 9 jäsentä: Erkki Johannes Saloranta, jäs.nr. 309, kaatunut 23.12.39; Pekka Kallakari jäs.nr. 296, kaatunut 18.1.40; Victor Hugo Swenn, jäs.nr. 53, kuollut ilmapommituksessa 29.1.40; Sakari Johannes Saarinen, jäs.nr. 306, kaatunut 25.2.40; Erkki Helmer Tani, jäs.nr. 312, kaatunut 10.3.40; Göran Daniel Molliis, jäs.nr. 110, kuollut tapaturmaisesti 10.4.40; Tauno Eero Antero Launis, jäs.nr. 82, kuollut lento-onnettomuudessa 14.6.40; Olavi Hakkarainen, jäs.nr. 62, kuollut 9.7.40 ja Kalervo Suhonen, jäs. nr. 144, kuollut 22.9.40. Päivämäärällä 6.7.40 on 40 uutta jäsentä liittynyt liittoon jäsennumeroilla 348 - 387, joten jäsenlukumäärä on noussut 31, ollen siis nyt 329. Näistä toimi vuoden lopussa laivasähköttäjinä 118, siviililentokoneissa 5, jäänmurtajissa 6, maatoimipaikoissa 144, reservipalveluksessa oli edelleen 27 ja 39 laivasähköttäjää oli vapaa-
ma.

Maamme jouduttua viime marraskuun 30 p:nä hyökkäyksen kohteeksi, jouduttiin nyt kulunut kahdeskymmenes toimintavuosi aloittamaan sodan aikana. Kun myös kaikki liiton toimihenkilöt olivat koko sodan ajan täyttämässä velvollisuuttaan maamme puolustajain riveissä, oli liiton toiminta käytännöllisesti katsoen pysähdyksissä aina maaliskuun loppupuolelle saakka. Myös liiton tärkein arkisto oli ilmapommitusvaaran vuoksi siirretty turvallisempaan paikkaan maaseudulle. Mitään tuntuvampaa haittaa ei liiton toiminnan keskeytyminen kuitenkaan näissä oloissa aiheuttanut. Kaikki maissa toimeensa olevat jäsenet samoinkuin huomattava osa laivasähköttäjistäkin olivat sodanaikaisissa tehtävissään puolustuslaitoksessa. Kuten jo alussa mainittiin, joutui myös monta liittomme jäsentä uhraamaan henkensä maamme vapauden puolesta taistellessaan. Teemme kunniaa kaatuneille.

Palkkaussopimukset:

Kauppalaivoissa on edelleenkin noudatettu heinäk. 1 p:stä 1937 alkaen voimassa olevaa palkkaussopimusta, sekä siviililentoliikenteessä tammik. 1 p:stä 1938 Aero Oy:n ja liittomme välillä allekirjoitettua

sopimusta. Mitään suurempia erimielisyyksiä, lukuunottamatta eräistä tulkintakysymyksiä, ei näiden sopimusten noudattamisessa ole tapahtunut. Lisäksi on kauppalaivoissa maksettu n.s. sodanvaaralisäpalkkaa, jota koskeva sopimus hyväksyttiin jo lokak. 1 p:nä 1939, tämän sopimuksen ollessa voimassa kesäk. 1 p:vään 1940. Kun olosuhteet viime keväänä varsinkin Itämeren piirin liikenteessä huomattavasti muuttuivat, aloitettiin Suomen Laivanvarustajain Yhdistyksen aloitteesta neuvottelut uuden sopimuksen aikaansaamiseksi. Käytyjen neuvottelujen perusteella hyväksyttiin uusi sopimus joka tuli voimaan kesäkuun 1 päivästä ja jota on noudatettu toimintavuoden loppuun. Tehdyntä sopimuksen mukaan alennettiin sodanvaaralisäyksiä Itämeren liikenteessä samoinkuin liikenteessä Hamburgiin, joihin alennuksiin myöntyminen puolestamme johtui silloin vallinneista kansantaloudellisista syistä eikä suinkaan sodanvaaran pienentymisen vuoksi. Kun k.o. sopimukset ovat jo aikaisemmin julkaistut äänenkannattajassamme, lienee tarpeetonta niitä tässä yhteydessä enään lähemmin selostaa.

Elinkustannusten jatkuvan nousun vuoksi ryhtyi liittomme yhdessä Suomen Konemestariliiton ja Suomen Laivanpäälystöliiton kanssa viime lokakuun loppupuolella neuvotteluihin Suomen Laivanvarustajain Yhdistyksen sekä S.H.O.Y:n edustajien kanssa n.s. kalliinajanlisäyksen maksamiseksi. Tätä koskeva sopimus hyväksyttiin lopullisesti 5 päivänä marraskuuta ja maksetaan sen mukaan peruspalkkoihin toistaiseksi seuraavat lisäykset kuukaudessa: peruspalkan ollessa korkeintaan 2.500:- mk on lisäys 400:- mk, yli 2.500:- mk mutta korkeintaan 3.000:- mk, on lisäys 300:- mk ja yli 3.000:- mk on lisäys 200:- mk. Nämä korotukset, joille ei lasketa sodanvaaralisäystä eikä muita palkkausetuja, ovat voimassa lokakuun 1 päivästä 1940 alkaen.

Parhaillaan käydään neuvotteluja uudesta sodanvaaralisäsopimuksesta, sillä Suomen Laivanvarustain Yhdistys on marraskuun 22 p:nä irtisanonut tähän saakka voimassaolleen, viime kesäkuun 1 päivänä hyväksytyn sopimuksen.

Toimipaikkatilanne:

Jo viime syksynä ilmeni laivarasiosähköttäjäistä puutetta, kun silloin vapaanaolevat sähköttäjä¹t olivat ylimääräisissä kertausharjoituksissa. Tilanne huononi vielä sodan aikana, jolloin useisiin laivoihin oltiin pakotettuja ottamaan ulkolainen sähköttäjä. Vaikkakin laivasähköttä¹jien sodanaikainen toiminta kauppalaivoissa oli maamme puolustuk-

sen kannalta mitä tärkeintä, ilmeni heidän keskuudessaan yleisesti voimakasta halua päästä varsinaiselle rintamalle ja useat jättivätkin laivapaikkansa siitä syystä. Vielä jonkin aikaa rauhansopimuksen jälkeenkin oli radiosähköttäjistä puutetta, kun huomattava osa heistä edelleenkin joutui olemaan sotilaspalveluksessa. Vähitellen tilanne kuitenkin parani, joten kesäkuun alkupuolella oli jo riittävästi vapaita. Heinäkuun 6 päivänä päättyneiltä radiosähköttäjäkursseilta valmistui 40 uutta sähköttäjää, joista suurin osa joutui vielä jonkin aikaa sen jälkeen olemaan reservipalveluksessa, jossa edelleenkin on osa heistä, samoin kuin toistakymmentä vanhempaa sähköttäjää.

Elokuun alussa pyysi Posti- ja lenn. hallitus liitoltamme lausuntoa radiosähköttäjätilanteesta uusien radiosähköttäjäkurssien aloittamista varten tänä syksynä. Laaditun tilaston mukaan oli vapaita radiosähköttäjiä silloin 47, joiden lisäksi reservipalveluksessa Puolustuslaitoksessa oli edelleen 22, eli siis yhteensä 69. Kun useita laivoja oli vielä poissa liikenteestä, toisissa oli edelleen ulkolainen sähköttäjä ja muutamat Itämerellä liikennöivät kauppa-alukset kulkiivat ilman sähköttäjää, oli ilman suomalaista sähköttäjää olevien laivojen lukumäärä yhteensä 53. Kun nämä toimipaikat tulisivat myöhemmin täyteen, jäisi vapaita sähköttäjiä vain 16. Siinä tapauksessa, että tänä syksynä ei olisi aloitettu uusia radiosähköttäjäkursseja vaan vasta seuraavana syksynä, olisi tämän vapainaolevien reservin pitänyt riittää kahdeksi vuodeksi. Aikaisempien kokemusten mukaan tätä lukumäärää oli kuitenkin siinä suhteessa pidettävä liian pienenä, sillä vuosittain jää tavallisesti noin kymmenkunta sähköttäjää maatoimipaikkoihin ja lisäksi oli otettava huomioon se, että myös Puolustuslaitos tarvitsee jatkuvasti kansainvälisiä radiosähköttäjiä. Näillä perusteilla piti liitto välttämättömänä uusien kurssien aloittamista jo tänä syksynä ja kuten tunnettua, alkoivat ne syyskuun 14 päivänä.

Poikkeuksellisten olojen vuoksi on toimipaikkojen vaihdoksia ollut tänä vuonna huomattavasti vähemmän, vain 78, kun niitä edellisellä vuotena oli 168. Edelleenkin on suurin osa toimipaikoista täytetty liiton välityksellä. Vapaita sähköttäjiä oli toimintavuoden päättyessä 39, kuten jo aikaisemmin mainittiin ja ilman suomalaista sähköttäjää olevien laivojen lukumäärä ~~XXX~~ 41. Sodan johdosta on ~~XX~~ yli 1600 br.rek. tonnin vetoisia kauppa-aluksia menetetty 13.

Radiosähkötäjäkoulutus.

Edellisessä vuosikokouksessa keskusteltiin laajasti radiosähkötäjäkoulutuksessa viime aikoina esiintyneistä epäkohdista varsinkin mitä tulee kurssien pituuteen. Tämän johdosta lähetti liitto Posti- ja lennätinhallitukselle viime elokuun 17 päivänä kirjelmän, jossa esitettiin lyhyesti sanottuna seuraavaa: Kun viime vuosina toimeenpannut radiosähkötäjäkurssit ovat vallinneen radiosähkötäjäpulan johdosta kestäneet vain 3 - 5 kuukautta, on näin lyhyt kurssiaika erittäin tuntuvasti alentanut sähkötäjien ammattipätevyyttä. Huomioon ottaen radiotekniikan sekä nykyisen että jatkuvan kehityksen, on myös tähän saakka normaalipituuisena pidettyä 6 kuukauden kurssiaikaa pidettävä liian lyhyenä riittävän pätevyyden hankkimiseksi. Myöskin kurssien käytettävissä olevia opetusvälineitä olisi huomattavasti lisättävä. Näiden syiden perusteella piti liitto välttämättömänä, että uudet radiosähkötäjäkurssit suunniteltaisiin 8 kuukautta kestäviksi, varsinkin kun radiosähkötäjäpula ei nyt olisi tätä estämässä.

Äänenkannattaja.

Vallinneiden olosuhteiden vuoksi on liitto kuluneena vuonna ollut tilaisuudessa yhdessä Suomen Radioamatööriliitto r.y:n kanssa julkaisemaan ainoastaan kaksi kaksoisnumeroa Radio OH:ta. Ensimmäinen numero ilmestyi heinäkuussa ja toinen, erikoisena liiton 20-vuotisjuhlalumerona, joulukuun alussa. Liittomme osalta on lehden toimittajana ollut puheenjohtajamme hra Yrjö Luomanmäki. Toimittuskuntaan ovat kuuluneet hrat Arvid Sinkkonen, Onni Ääri ja Erkki Koivisto. Suomen Radioamatööriliiton kanssa käytyjen neuvottelujen perusteella on lehteä päätetty julkaista yhdessä entiseen tapaan myös seuraavana vuonna.

Jäsenmaksut.

Kuten viime keväänä pidetyssä vuosikokouksessa päätettiin, on laivoissa ja siviililentokoneissa toimivien jäsenmaksu ollut tänä vuonna mk 200:- ja muualla toimessaolevilta jäseniltä mk 100:-. Sen johdosta että I.F.R:n toiminta on Euroopassa nykyisin vallitsevan sotatilanteen johdosta keskeytyksissä ja kun näyttää todennäköiseltä ettei sen toiminta ainakaan entisissä puitteissa enään olisi mahdollista, ei liitto ole tänä vuodeksi varattua, enempää kuin edellisen vuodenkaan jäsenmaksua sille lähettänyt. Poikkeuksellisten olojen vuoksi on liittomme jäsenmaksusaatavat nousseet tänä vuonna ennätysellisen suuriksi. Niinpä kesä-

kuun 1 päivään mennessä oli vain 31 jäsentä maksanut kuluvan vuoden jäsenmaksun. Lokakuun lopussa tehdyn tilaston mukaan oli vielä 202 jäsenellä yhteensä mk 36.977:- maksamatta, joista 52 jäsenellä oli vielä edellisenkin vuoden jäsenmaksu suorittamatta. Toimintavuoden päättyessä, eli marraskuun 30 päivänä, oli vielä ¹⁶⁵ jäsenellä maksamattomia jäsenmaksuja yhteensä mk ^{30.392:50} 30.392:50. Kun useat maissa olevat, mutta varsinkin siirtoväkeen kuuluvat jäsenet ovat olosuhteiden pakosta joutuneet taloudellisiin vaikeuksiin, niin on heihin nähden maksujen suorittamatta jättäminen määräaikaan mennessä täysin ymmärrettävää, mutta suurin osa k.o. jäsenistä on kuitenkin laiminlyönyt jäsenmaksujensa suorittamisen yksistään huolimattomuudesta. Toivottavasti kaikki asianomaiset jäsenet itse ymmärtävät asian tärkeyden ja viipymättä täyttävät velvollisuutensa liittoon kohtaan tässä suhteessa.

Muu toiminta.

Viime heinäkuun 6 päivänä päättyneiltä radiosähkötäjäkursseilta valmistuneille uusille radiosähkötäjille järjestetyssä tilaisuudessa selosti edustajamme liiton toimintaa ja tarkoitusta, samoin kuin voimassaolevia palkkaussopimuksia ja niitä olosuhteita, jossa he joutuvat vasta oppimaansa ammattiaan harjoittamaan. Samassa tilaisuudessa liittyivät kaikki 40 vastavalmistunutta radiosähkötäjää jäseniksi liittoomme.

Sen johdosta, että useat suuremmatkin kuin 1.600 br.rek tonnin vetoiset alukset ovat jo viime kasästä saakka alkaneet kulkea Suomen ja Saksan välisessä liikenteessä ilman radiosähkötäjää, johon niillä valittavasti kylläkin on oikeus Suomen Hallituksen 17 p:nä marraskuuta 1932 hyväksymän, laivojen radioasemista annetun poikkeusasetuksen 1 § 2 mom. perusteella, on liitto kääntynyt asiassa sekä Posti- ja lenn. hallituksen että merenkulkuhallituksen puoleen pyynnöllä, että koska k.o. asetus varsinkin nykyoloissa on suorastaan kansainvälisen ihmishengen turvaamista merellä koskevan sopimuksen hengen vastainen, se mahdollisimman pian kumottaisiin.

Lokakuun 14 päivänä pidettiin Kansanhuoltoministeriössä neuvottelukokous, jossa eri merenkulkupiireihin kuuluvien järjestöjen edustajien läsnäollessa keskusteltiin niistä epäkohdista, mitä nykyiset elintarvėsäännöstelymääräykset aiheuttavat merenkulkijoille. Kokouksessa asetettiin pienempi valiokunta laatimaan uutta ehdotusta merenkulkijain k.o.

säännöstelymääräyksien saattamiseksi oikeudenmukaisemmalle ja käytännöllisemmälle pohjalle. Liittoamme edusti kokouksessa sihteeri. Kuten tunnettua, onkin Kansanhuoltoministeriö myöhemmin antanut uudet määräykset marenkulkijain elintarvesäännöstelystä.

Kuten jo vuoden 1938 toimintakertomuksessamme on selostettu, asetti valtioneuvosto vuonna 1937 n.s. Merityökomitean valmistelemaan ehdotusta marityöaikalaiksi, laiksi merimieslain eräiden pykälien muuttamisesta ja asetukseksi aluksen miehityksestä kansi- ja konemiehistöllä. Komitean mietinnön valmistuttua syksyllä 1938 antoi liittomme siitä Sosiaaliministeriön pyynnöstä lausunnon, jossa jo kiinnitettiin huomiota ~~xxxxx~~ n.s. perämiessähköttäjäjärjestelmään, jonka k.o. lakiehdotus, hyväksytyksi tultuaan, tekisi Suomessa mahdolliseksi. Lakiehdotusta ei vielä kuitenkaan ole annettu eduskunnalle, vaan jatkaa Merityökomitea edelleen työtään, suoden nyt lisäksi myös laivan päällystöjärjestöjen edustajille tilaisuuden läsnäolla istunnoissaan esittämässä järjestöjensä mielipiteitä siitä. Ensimmäinen tällainen istunto pidettiin Sosiaaliministeriössä marraskuun 8 päivänä, jossa liittoamme edusti sihteeri. Tässä yhteydessä on myös syytä mainita, että Suomen Laivanpäällystöliitto r.y. on tiedustelujemme johdosta ilmoittanut olevansa kielteisellä kannalla perämiessähköttäjäjärjestelmän käytäntöönottamisesta meillä.

Kirjeenvaihto.

Kun olosuhteiden pakosta varsinainen toiminta-aika on tänä vuonna jäänyt lyhyemmäksi, on myös liiton kirjeenvaihto vastaavasti pienentynyt. Ulkomaisten radiosähköttäjäjärjestöjen kanssa ei liittomme kuuneena vuonna ole ollut kirjeenvaihdon kautta yhteydessä. Saapuneiden kirjeiden lukumäärä oli ³⁹⁶... (edellisellä vuonna 640) ja lähetettyjen kirjeiden ⁶³⁵... (1156), eli yhteensä ¹⁰³¹... (1796).

Kokoukset.

Virallisia johtokunnan kokouksia on pidetty 6. Lisäksi on ollut useita neuvottelukokouksia Suomen Konemestariliiton ja Suomen Laivanpäällystöliiton edustajien kanssa palkkauskysymyksistä. Kaksi äänenkannattajamme Radio OH:n toimituskunnan kokousta on pidetty. Kuten tunnettua, siirtyi viime joulukuun 9 päiväksi määrätty viime vuosikokous sodan johdosta ja pidettiin se vasta toukokuun 12 päivänä. Varsinaisten virallisten kokousten ohella on liiton toimihenkilöillä tänä vuonna ollut varsin runsaasti työtä liiton toimintaa koskevien erilaisten asioiden vuoksi.

Myös juoksevien asioiden hoito liiton jäsenlukumäärän kasvamisen ja samassa suhteessa muunkin toiminnan laajentumisen vuoksi on vaatinut entistä runsaammin aikaa. Tärkeimpinä saavutuksina voidaan pitää uusien palkkaussopimusten aikaansaamista.

Johtokuntaan ovat varsinaisina jäseninä kuuluneet: puheenjohtajana Yrjö Luomanmäki, varapuheenjohtajana Tauno Hartikainen ja sihteerinä Erkki Koivisto, sekä varajäseninä Kullervo Blomqvist, Jaakko Holopainen, Kurt Lindroos, Kalervo Marttinen ja Tauno Launis, kuolemaansa, kesäkuun 14 päivään saakka. Tilintarkastajina ovat toimineet Hugo Bollström ja Toivo Illi, sekä varalla Ville Lehtonen ja Niilo Vehmainen.

Helsingissä, marraskuun 30 päivänä 1940.

Erkki Koivisto.

Sihteeri.